

Ryska krediten i blyxtljus

Genom de uppgifter som Dagens Nyheter de senaste dagarna publicerat ställs än en gång den ryska miljardkrediten i bjärt belysning. Detta gäller såväl förberedelserna till avtalet som dess konsekvenser. I juni 1946 förklarade regeringens ombud inför representanter för industrin att krediten var "en förutsättning för återknytandet av normala handelsförbindelser och goda förhållanden över huvud taget mellan de två rikena". Chefen för de Lavals ångturbin framhåller att han under dessa förhållanden ansåg det nödvändigt att leverera för rysk räkning, "även om detta skulle innebära upproffrande av andra marknader". Veterligen resonerade många på samma sätt. Om krediten och kreditleveranserna behövdes för "goda förhållanden över huvud taget mellan de två rikena", var frågan inte längre ekonomisk, utan politisk; man måste alltså producera för Ryssland — liksom vid en krigsskadeersättning — alldeles oberoende av om det med hänsyn till ekonomin på kort eller

lång sikt var olämpligt och skadligt. Att denna produktion måste ske på bekostnad av det svenska folkushållet — av dess nyinvestering, underhållsarbeten, bostadsbyggande och varukonsumtion — stod för företagsledningen klart, och den har också haft mod att omtala det.

Hur stämmer dessa fakta med regeringens uttalanden för ett år sedan? Inte alls, motsättningarna är slående. De stämmer inte med före handelsministerns förklaring att industrin med glädje, utan några som helst påtryckningar, gått med på att lova leveranser. De stämmer inte med förre statsministerns påstående att avtalet icke skulle påverka den svenska konsumtionen. Framför allt stämmer de inte med försäkran att avtalet var motiverat av rent ekonomiska skäl och att några politiska överväganden icke framförts från rysk sida. Har regeringen på denna punkt vilselett den svenska allmänheten? Eller har den tvärtom vilselett industrin för att tvinga den till medgivanden och sedan inför folket presentera de tvungna som villiga medhjälpare? På varje punkt bestyrker de nya uppgifterna den kritik som för ett och ett halvt år sedan riktades mot de styrande — för påtryckningar, oriktiga meddelanden, hemlighetsmakeri.

I dagens läge är en annan sak än allvarigare. Det nu diskuterade företaget har träffat avslut med Ryssland endast för 2,5 miljoner

kronor. Men det har inrättat sig för och ställt i utsikt leveranser för ytterligare vida större belopp, 8,5 miljoner; situationen säges vara densamma i fråga om flera andra företag. De uppgifter som givits om de redan inom kreditavtalets ram träffade avsluten — vilka går ut på omkring 250 miljoner — förlorar därmed en stor del av sin betydelse såsom mätare på den belastning som åvilar den svenska industrin enligt avtalet. Och man frågar sig i samband därmed om statsministerns senkomna löfte att kreditens utnyttjande skall bli beroende av "den svenska industrins konkurrens- och prestationsförmåga" innebär en realitet eller blott är en tom fras. Svaret måste bli beroende icke på uppgifter blott om de redan träffade avsluten, utan på en redogörelse för de engagemang och åtgärder som svenska företag måst binda sig för med hänsyn till redan gjorda och för framtiden förutsedda avslut.

Meddelandet från de Lavals ångturbin åskådliggör också i en viktig punkt de indirekta påfrestningar som den ryska krediten för med sig för det svenska näringslivet. De relativt små leveranser som företaget utlovat har framtvingat inköp i andra länder för icke mindre än en miljon, varav större delen i hårdvaluta. Med tanke på denna siffra kan man befara att högst betydande dollarbelopp åtgått och åtgår icke för svenska behov eller för produktion mot betalning, utan för leveranser till Ryssland på långfristig kredit.

Tystnaden på regeringssidan kring ryska krediten har under senare tid varit nästan total. Av den socialdemokratiska pressen besvaras kritiken med utfall som icke ens den mest anspråkslöse kan finna meningsfulla; ur det oartikulerade talet kan blott urskiljas vrede över att folk över huvud vägar diskutera en sak som de styrande beslutat. Regeringens vägran att debattera och lämna upplysningar är än mera systematisk. Den ryska krediten har blivit en öm böld; patienten skriker eller biter ihop tänderna då den berörs.

I längden blir denna taktik omöjlig. Så länge en fri press finns går det inte för det parti som har makten att avstänga ett viktigt område från meningsutbyte. Att avtalsförhandlingarna ägde rum i mörkläggningsens, påtryckningarnas och den skeva propagandans tecken är redan uppenbart. Vad som till en viss grad lyckades under några månader kan inte lyckas år efter år. Regeringen måste förstå att den blamar sig likaväl genom sin tystnad som genom en öppen redovisning — men att den senare blamagen är att föredra i en demokrati.